

YLISTYS

On tapana erottaa rukouksessa ylistys, pyyntö ja kiitoksenanto. Todellisuudessa Raamatussa ylistys ja kiitoksenanto esiintyvät usein samassa sielun liikkeessä ja kirjallisella tasolla samoissa teksteissä. Jumala osoittautuu ylistyksen arvoiseksi kaikilla ihmiselle osoittamillaan hyvillä teoillaan. Ylistys muuttuu silloin aivan luonnostaan kiitokseksi ja siunaukseksi: rinnakkaiskohtia on paljon (Ps. 35:18; Ps. 69:31; Ps. 109:30; Esra 3:11). Ylistys ja kiitoksenanto saavat aikaan samanlaisia ulkoisia ilon ilmauksia, etenkin jumalanpalveluksessa; kumpikin antaa Jumalalle kunnian (Jes. 42:12; Ps. 22:24; Ps. 50:23; 1. Aikak. 16:4; Luuk. 17:15–18; Ap. t. 11:18; Fil. 1:11; Ef. 1:6, 12, 14) tunnustaen hänen suuruutensa.

Kun tekstit ja sanasto kuitenkin ohjaavat tekemään eron, voidaan sanoa, että ylistyksessä ajatellaan enemmän Jumalan persoonaa kuin hänen lahjojaan: se on teosentrisempää, enemmän Jumalaan vaipunutta, lähempänä palvontaa, ekstaasin tiellä. Ylistysvirret ovat yleensä irrotettuja tarkasta asiayhteydestä ja laulavat Jumalaa, koska hän on Jumala.

I. Ylistyksen Jumala.

Innostuksen puuskan vallassa ylistyslaulut moninkertaistavat sanat yrittäessään kuvata Jumalaa ja hänen suuruuttaan. Ne laulavat Jahven hyvydestä, hänen vanhurskaudestaan (Ps. 145:6 f.), pelastuksestaan (Ps. 71:15), avustaan (1. Sam. 2:1), rakkaudestaan ja uskollisuudesta (Ps. 89:2; Ps. 117:2), kunniastaan (2. Moos. 15:21), voimastaan (Ps. 29:4), ihmeellisestä suunnitelmastaan (Jes. 25:1) ja vapauttavista tuomioistaan (Ps. 146:7). Kaikki tämä tulee loistavasti esiin Jahven ihmeteoissa (Ps. 96:3), hänen suurissa teoissaan ja lupauksissaan (Ps. 105:1 ff.; Ps. 106:2), kaikissa hänen teoissaan (Ps. 92:5), myös Kristuksen ihmeissä (Luuk. 19:37).

Teoista nousee niiden tekijään. ”Suuri on Jahve ja sangen ylistettävä!” (Ps. 145:3); ”Jahve, Jumalani, sinä olet niin suuri, puettu majesteettiin ja loistoon!” (Ps. 104:1; vrt. 2. Sam. 7:22; Jud. 16:13). Hymnit laulavat Jumalan suurta nimeä (Ps. 34:4; Ps. 145:2; Jes. 25:1). Jumalan ylistäminen merkitsee hänen korottamistaan ja hänen suuruutensa julistamista (Luuk. 1:46; Ap. t. 10:46), hänen ainutlaatuisen ylemmyytensä tunnustamista, sillä hän asuu taivasten korkeuksissa (Luuk. 2:14) ja on Pyhä. Ylistys kumpuaa riemukkaasta tietoisuudesta Jumalan pyhydestä (Ps. 30:5; Ps. 97:12; Ps. 99:5; Ps. 105:3; vrt. Jes. 6:3), ja tämä ylen puhdas ja hurskas riemu yhdistää syvästi Jumalaan.

II. Ylistyksen osatekijät.

1. Ylistys ja tunnustus. Ylistys on ennen kaikkea tunnustus Jumalan suuruudesta. Moninaisin ja lukuisin muodoin ylistys alkaa lähes aina juhlallisella julistuksella (vrt. Jes. 12:4 f.; Jer. 31:7; Ps. 89:2; Ps. 96:1 ff.; Ps. 105:1 f.; Ps. 145:6; vrt. Ps. 79:3). Tämä julistus edellyttää kuulijakuntaa, joka on valmis liikuttumaan ja osallistumaan yhteiseen ylistykseen: se on vanhurskaiden yhteisö (Ps. 22:23, 26; vrt. Ps. 33:1); siihen kuuluvat vilpittömät ja nöyrät sydämet, jotka voivat ymmärtää Jumalan suuruuden ja kajauttaa ylistyksensä (Ps. 30:5; Ps. 34:3; Ps. 66:16 f.), eivät mielettömät (Ps. 92:7).

Elävän Jumalan kohtaamisesta syntynyt ylistys herättää koko ihmisen (Ps. 57:8; Ps. 108:2–6) ja vie hänet elämän uudistumiseen. Jumalaa ylistäessään ihminen sitoutuu kokonaan; jos ylistys on aitoa, se on lakkaamatonta (Ps. 145:1 f.; Ps. 146:2; Ilm. 4:8). Se on elämän purkaus: Jumalaa voivat ylistää vain elävät, eivät kuolleet, jotka ovat jo astuneet šeoliin (Ps. 6:6; Ps. 30:10; Ps. 88:11 ff.; Ps. 115:17 ff.; Jes. 38:18; Bar. 2:17; Sir. 17:27 f.).

UT säilyttää tunnustukselle tämän hallitsevan aseman ylistyksessä: Jumalan ylistäminen merkitsee aina ennen kaikkea hänen suuruutensa julistamista juhlallisesti ja laajalti ympärillään oleville (Matt. 9:8; Luuk. 2:38; Room. 15:9 = Ps. 18:50; Hepr. 13:15; vrt. Fil. 2:11).

2. Ylistys ja laulu. Ylistys syntyy ihmetelystä ja ihailusta Jumalan läsnäolossa. Se edellyttää avartunutta ja haltioitunutta sielua; se voi ilmetä huutona, huudahduksena tai riemullisena suosionosoituksena (Ps. 47:2, 6; Ps. 81:2; Ps. 89:16 f.; Ps. 95:1 ff.; Ps. 98:4). Koska ylistyksen tulee tavallisesti olla yhteisön ymmärrettävissä, se kehittyy helposti lauluksi ja ylistyslauluksi, useimmiten musiikin ja jopa tanssin säestämänä (Ps. 33:2 f.; vrt. Ps. 98:6; 1. Aikak. 23:5). Kutsu lauluun on luonteenomainen ylistyksen alussa (2. Moos. 15:21; Jes. 42:10; Ps. 105:1 ff.; vrt. Jer. 20:13).

Yksi ylistyksen sanaston luonteenomaisimmista ja rikkaimmista termeistä on heprean **hillel**, jonka tavallisesti käännetään sanalla ”ylistää”, kuten laudate-psalmeissamme (Vulg.; Ps. 113; Ps. 117; Ps. 135). Useimmiten ylistyksen kohde tai aihe ilmaistaan selvästi. Toisinaan sitä ei ilmaista, ja silloin ylistys saa perustansa vain itsestään: näin on varsinkin huudahduksessa Halleluja = Hallelu-Jah = ylistäkää Jahvea.

UT:ssa tunnetaan useita termejä laulettuun ylistyksen ilmaisemiseen; niissä painottuvat vuoroin laulu (kreik. **aido**: Ilm. 5:9; Ilm. 14:3; Ilm. 15:3), hymnin sisältö (kreik. **hymneo**: Matt. 26:30; Ap. t. 16:25) tai musiikillinen säestys (kreik. **psallo**: Room. 15:9 = Ps. 18:50; 1. Kor. 14:15). Ef. 5:19 näyttää kuitenkin rinnastavan nämä eri sanat. Lisäksi Septuagintassa **hillel** käännetään useimmiten sanalla **aineo**, jonka kohtaamme UT:ssa erityisesti Luukkaan kirjoittamana (Luuk. 2:13, 20; Luuk. 19:37; Luuk. 24:53; Ap. t. 2:47; Ap. t. 3:8 f.).

3. Ylistys ja eskatologia. Raamattu varaa ylistyksen tehtävän ensiksi Israelille. Tämä on luonnollinen seuraus siitä, että valittu kansa on saanut ilmoituksen osakseen ja on siksi ainoa, joka tuntee tosi Jumalan. Vähitellen ylistys alkaa saada universaalin sävyn. Pakanatkin näkevät Jahven kunnian ja voiman, ja heitä kutsutaan yhdistämään äänensä Israelin ääneen (Ps. 117:1). ”Kuninkuuden psalmit” ovat tässä suhteessa merkittäviä (Ps. 96:3, 7 f.; Ps. 97:1; Ps. 98:3). Kaikkia maan kansoja kutsutaan tiedostamaan Jumalan voitot, kuten pakkosiirtolaisuudesta paluun voitto, ja myös koko luonto liittyy tähän kuoroon (Jes. 42:10; Ps. 98:8; Ps. 148; Dan. 3:51–90).

Universaalisuus valmistaa eskatologiaan: kaikkien kansojen ylistys, joka kaikuu pakkosiirtolaisuudesta paluun yhteydessä, vasta aloittaa tulevan suuren ylistyksen, joka puhkeaa täyteen kukoistukseensa ”aikakausten kuluessa”. VT:n hymnit ennakoivat Herran päivän ikuista hymniä, joka on jo viritetty ja jota yhä odotetaan. Psalttarin ”uusien laulujen” on saatava viimeinen kaikkunsa Ilmestyskirjan ”uudessa laulussa” (Ilm. 5:9; Ilm. 14:3).

III. Ylistys ja jumalanpalvelus.

Ylistys on Israelissa aina liittynyt liturgiaan, mutta tämä yhteys käy vielä todellisemmaksi, kun jumalanpalvelus jäsentyy vahvemmin temppelin rakentamisen myötä. Kansan osallistuminen temppelin jumalanpalvelukseen oli elävää ja iloista. Ennen kaikkea vuotuisina juhlina tai kansan elämän suurina hetkinä (kuninkaan kruunajaiset, voiton juhliminen, temppelin vihkiminen jne.) löytyvät kaikki ylistyksen ainekset: yhteisön kokoontuminen, riemu, jota huudot pyrkivät ilmaisemaan: ”Aamen! Halleluja!” (1. Aikak. 16:36; Neh. 8:6; vrt. Neh. 5:13), kertosäkeet: ”Sillä hänen rakkautensa kestää ikuisesti!” (Ps. 136:1 ff.; Esra 3:11), suitsukkeen tuoksu, musiikki ja laulut. Niinpä monet psalmit, nykyään psalttarissamme hajallaan olevat laulut, on epäilemättä laadittu jumalanpalvelukseen liittyvän ylistyksen tarpeisiin. Niitä löytyy kuitenkin selvemmin ainakin kolmesta perinteisestä kokoelmasta: ”Pieni Hallel” (Ps. 113), ”Suuri Hallel” (Ps. 136) ja ”Viimeinen Hallel” (Ps. 146). Temppelissä psalmien laulaminen liittyy erityisesti *todahiin*, ”ylistysuhriin” (vrt. 3. Moos. 7:12 ff.; 3. Moos. 22:29 f.; 2. Aikak. 33:16), rauhanuhrin, jota seuraa hyvin iloinen pyhä ateria temppelin rakennuksissa.

Kristittyjen keskuudessa ylistys saa niin ikään mielellään jumalanpalveluksellisen muodon. Apostolien tekojen ja kirjeiden maininnat (Ap. t. 2:46 f.; 1. Kor. 14:26; Ef. 5:19) tuovat mieleen ensimmäisten kristittyjen liturgiset kokoonnotukset. Samoin Ilmestyskirjassa kuvataan taivaallista jumalanpalvelusta ja ylistystä.

IV. Kristillinen ylistys.

Perusluonteeltaan ylistys pysyy samana testamentista toiseen. Tästä lähtien se on olennaisesti kristillistä, ensinnäkin siksi, että Kristuksen lahja herättää sen hänen lunastavan voimansa tullessa ilmi Kristuksessa. Tässä on enkelien ja paimenten jouluylistyksen merkitys (Luuk. 2:13 f.; Luuk. 2:20), samoin kuin väkijoukkojen ylistyksen merkitys ihmeiden jälkeen (Mark. 7:36 f.; Luuk. 18:43; Luuk. 19:37); tämä on myös palmusunnuntain Hoosiannan perustava merkitys (vrt. Matt. 21:16; Ps. 8:2 f.) sekä Karitsan laulun merkitys Ilmestyskirjassa (vrt. Ilm. 15:3).

Kirjeissä säilyneet katkelmat varhaiskristillisistä hymneistä tuovat kaikuina esiin tätä kristillistä ylistystä, joka on osoitettu Isä-Jumalalle: hän on jo ilmoittanut Salaisuuden eli Hurskauden (1. Tim. 3:16), ja hän antaa Kristuksen palata (1. Tim. 6:15). Tämä ylistys tunnustaa Kristuksen salaisuuden (Fil. 2:5 ff.; Kol. 1:15 ff.) tai pelastuksen salaisuuden (2. Tim. 1:9 ff.) ja muuttuu näin toisinaan varsinaiseksi uskon ja kristillisen elämän tunnustukseksi (Ef. 5:14). Kristuksen lahjaan perustuva UT:n ylistys on kristillistä myös siinä mielessä, että se kohoo Jumalan puoleen Kristuksen kanssa ja hänessä (vrt. Ef. 3:21). Se on lapsen ylistystä, joka seuraa Kristuksen rukousta (vrt. Matt. 11:25), ja sitä osoitetaan jopa suoraan Kristukselle itselleen (Matt. 21:9; Ap. t. 10:17; Hepr. 13:21; Ilm. 5:9). Kaikissa suhteissa on oikein sanoa: tästä lähtien Herra Jeesus on meidän Ylistyksemme.

Näin Raamatusta versovan ylistyksen tuli aina säilyä kristinuskossa ensisijaisena: sen oli määrä rytmittää liturgista rukousta Halleluja- ja *Gloria Patri* -veisuin sekä elävöittää sieluja ilolla, kunnes ilo valtaa ne ja muuttaa ne puhtaaksi ”Kunnian ylistykseksi” (vrt. Ef. 1:12).

AR

Katso myös: → Kiitoksenanto – Palvonta – benediction II 3, III 5 – blaspheme – Tunnustus – culte – eucharistie I 1.2 – gloire V – Kieli 1 – Huulet 2 – Teot AT I – parfum 2 – Hurskaus AT 2 – priere II 3, V 2